

**FAKULTA
SOCIÁLNÍCH STUDIÍ**
Masarykova univerzita

PSY112 Metodologie psychologického výzkumu

SYLABUS PŘEDMĚTU

PRACOVÍŠTĚ	Katedra psychologie, Fakulta sociálních studií
PŘEDMĚT	PSY112 Metodologie psychologického výzkumu
FORMA STUDIA	denní studium
GARANT	doc. PhDr. Martin Vaculík, Ph.D.

1. Obsah

1. OBSAH	2
2. VYUČUJÍCÍ	3
3. CHARAKTERISTIKA A CÍL PŘEDMĚTU	3
4. ORGANIZACE PŘEDMĚTU	3
5. POŽADAVKY NA UKONČENÍ PŘEDMĚTU	3
5.1 Účast na seminářích	3
5.2 Průběžná práce v semestru	4
5.2.1 Pracovní týmy	4
5.2.2 Výzkumný projekt	4
5.2.3 Písemné testy	7
5.3 Zkouška	7
5.4 Celkové hodnocení předmětu	8
6. STUDIJNÍ MATERIÁLY	9
6.1 Literatura	9
6.2 Internetové zdroje	10
6.3 Studijní materiály v Informačním systému MU	10
7. PROBLÉMOVÉ OKRUHY	11
7.1 Jak se dělá psychologický výzkum?	11
7.2 Jak zajistit, abychom dostali spolehlivé a důvěryhodné odpovědi?	11
7.3 Jak získat informace, po kterých toužíme?	12
7.4 Jak vybrat lidi (a chování) do výzkumu?	13
7.5 Jak se podělit o své výsledky?	13
7.6 Reflexe „vědeckého“ poznávání	14
PŘÍLOHA 1. UPOZORNĚNÍ K PODVODNÉMU PLNĚNÍ STUDIJNÍCH POVINNOSTÍ	15

2. Vyučující

doc. PhDr. Martin Vaculík, Ph.D. – garant předmětu	e-mail: vaculik@fss.muni.cz
Mgr. Lenka Dědková, Ph.D.	e-mail: dedkova.lenka@gmail.com
Mgr. Stanislav Ježek, Ph.D.	e-mail: stan@fss.muni.cz
Mgr. et Mgr. Hana Macháčková, Ph.D.	e-mail: hmachack@fss.muni.cz
Mgr. et Ing. Jakub Procházka, Ph.D.	e-mail: jak.prochazka@mail.muni.cz

3. Charakteristika a cíl předmětu

Cílem předmětu je seznámit studenty¹ se základy psychologického výzkumu jak z aspektu produkčního (tj. realizace výzkumu) tak konzumentského (tj. posouzení výzkumu). Předmět zprostředkuje studentům poznatky nezbytné k realizaci a posouzení výzkumného projektu. Po jeho absolvování budou účastníci schopni navrhnout a realizovat výzkumný projekt se všemi náležitostmi – formulovat výzkumné otázky, hypotézy, zvolit adekvátní výzkumný design, vybrat vhodné metody sběru dat, metody výběru zkoumaných osob, vhodně zacházet se zdroji i s výsledky a napsat výzkumnou zprávu. Pro účely případného profesního využití budou také schopni posoudit přednosti a nedostatky publikovaných výzkumů.

4. Organizace předmětu

Počet kreditů:	6
Ukončení předmětu:	zkouška
Přednášky:	2 hodiny 1 x 14 dní
Seminář:	2 hodiny 1 x 14 dní

Předmět tvoří 6 – 7 přednášek, na které navazují semináře. Přednášky i semináře se konají zpravidla jednou za 14 dní. Konkrétní časový harmonogram je upřesněn v souboru umístěném ve studijních materiálech k předmětu. Pro úspěšné ukončení předmětu je třeba splnit všechny požadavky uvedené v článku 5 tohoto sylabu.

5. Požadavky na ukončení předmětu

5.1 ÚČAST NA SEMINÁŘÍCH

- Seminární aktivity jsou nenahraditelné, protože při nich studenti procvičují řadu důležitých dovedností.
- Účast na seminářích je povinná, přítomnost na semináři je kontrolována.
- Součástí účasti na seminářích je povinná prezentace příslušných částí výzkumného projektu (viz Organizace prací na projektu).

¹ Pod pojmem student nebo studenti se v tomto textu rozumí student, studenti, studentka nebo studentky v závislosti na tom, zda se jedná o muže, ženu nebo ženy.

- d. Na semináři je možná jedna neúčast. Jakákoliv další neúčast znamená nesplnění podmínek řádného ukončení předmětu. Neúčast na seminářích nelze omluvit žádnými doklady (např. vyjádřením lékaře, dokumentem o zpoždění spoje apod.).

5.2 PRŮBĚŽNÁ PRÁCE V SEMESTRU

- a. V průběhu semestru pracují studenti na níže uvedených úkolech. Jejich 100% realizace a odevzdání v určených termínech a uvedeném rozsahu je předpokladem pro přihlášení se ke zkoušce.
- b. Úkoly jsou plněny formou týmové práce a jsou zadávány na seminářích.
- c. Neodevzdání jakéhokoliv úkolu v požadovaných parametrech nebo neabsolvování písemných testů znamená nesplnění podmínek pro úspěšné ukončení předmětu. V takovém případě je předmět studentovi ukončen hodnocením „-“.
- d. Práce během semestru je bodově hodnocena. Body jsou součástí výsledného hodnocení.

Bodové hodnocení průběžné práce v semestru

Úkol	počet bodů	min. počet bodů
Výzkumný projekt	35 (+5 bonusových)	20
Písemné testy	15	
Zkouška	20	10
Σ	70	

5.2.1 Pracovní týmy

- a. Na úkolech pracují týmy o velikosti 4 – 5 studentů.
- b. Složení týmů je třeba odevzdat k níže uvedenému datu do odevzdávací skříně v ISu. Součástí informace je a) seminární skupina, b) název týmu, c) jména členů týmu, d) kontaktní e-mailová adresa.
- c. Složení týmů je neměnné po celou dobu semestru.
- d. Nezapojení do žádného týmu znamená nesplnění podmínek pro řádné ukončení předmětu.

5.2.2 Výzkumný projekt

- a. Cílem úkolu je replikovat studii s experimentálním nebo kvaziexperimentálním designem publikovanou v kvalitním recenzovaném časopise.
- b. Instrukce k plnění úkolu jsou popsány níže a jsou doplňovány na seminářích.
- c. Součástí plnění úkolu je odevzdání:
- i. částí projektu v dohodnutých termínech
 - ii. pravidelná prezentace všech kroků výzkumu na seminářích (Prezentace je považována za splněnou, působí-li tým při obhajobě vlastních rozhodnutí a myšlenek připraveně. V opačném případě je prezentace označena za nesplněnou a tým nemůže dále pokračovat v předmětu.)
 - iii. odevzdání závěrečné zprávy z projektu na konci semestru.
- d. Termíny odevzdání částí tohoto úkolu jsou uvedeny v souboru s časovým harmonogramem umístěném ve studijních materiálech k předmětu.

e. Výstupy tohoto úkolu jsou dokumenty s dílčími částmi projektu, prezentace na seminářích, závěrečná zpráva v požadované struktuře a matice s nasbíranými daty.

Hodnocení projektu

- a. Projekt je hodnocen v rozmezí 0 – 35 (40) bodů. Lze získat 5 bonusových bodů.
- b. Bodově je hodnocena finální verze projektu. Hodnocení projektu je součástí známky.
- c. Maximální počty bodů za jednotlivé části projektu jsou uvedeny níže. Pět bonusových bodů je vyhrazeno na tzv. „dobrý dojem“. Ten tvoří úspornost, logická ucelenost projektu, propojení výzkumu s praxí a teorií, kvalita zpracování (pravopisné chyby, grafická úprava) a ambicióznost projektu (tým nešel při výběru realizaci a realizaci výzkumu nejsnadnější cestou).
- d. Minimální počet bodů, který zaručuje přijetí projektu je 20 bodů. Projekt, který je hodnocen menším počtem bodů, musí být přepracován. Projekt je možné přepracovat jednou. Nesplňuje-li projekt požadavky ani po přepracování, studenti autorského týmu nesplnili podmínky řádného ukončení předmětu. Při přepracování je výsledné bodové hodnocení projektu dáno průměrem obou hodnocení.

5.2.2.1 Části projektu

Část 1: Výběr výzkumu k replikaci

Tým představí dva výzkumy, o kterých uvažuje, že by je replikoval. U každého budou uvedeny níže uvedené informace.

Dokument obsahuje:

- i. výzkumná otázka, hypotéza
- ii. stručný popis výzkumu v podobě abstraktu (popis manipulace nezávislou proměnnou, operacionalizace závislé proměnné, stručný popis vzorku, klíčový výsledek a jeho interpretace)
- iii. alespoň 4 argumenty pro a proti potřebě replikace zvoleného výzkumu (např. jaké jiné výzkumy přímo či nepřímo podporují výsledek, vedou k pochybnostem o výsledku, ukazují na nutnost kontrolovat další proměnnou, naznačují možnost odlišných výsledků na jiném vzorku, doporučují použít na získaných datech jiné statistické analýzy)

Prezentace obsahuje:

- i. výzkumná otázka, hypotéza
- ii. popis výzkumu
- iii. argumenty pro a proti potřebě replikace danému výzkumu

Část 2: Výzkumný postup a metoda sběru dat

Dokument obsahuje:

- i. podrobný popis výzkumného postupu, např. popis způsobu manipulace nezávislou proměnnou (NP), zdůvodnění toho, proč manipulace bude fungovat, posouzení výhod a nevýhod navrhovaného postupu ve srovnání s jinými postupy
- ii. kompletní metody měření závislých proměnných (ZP), např. veškerý podnětový materiál (vč. překladu do češtiny), kompletní znění dotazníku (vč. adaptace do češtiny), otázky do interview, zdůvodnění volby metod, posouzení výhod a nevýhod ve srovnání s jinými metodami
- iii. úvaha nad možnými intervenujícími proměnnými (IP) a popis způsobu vypořádání se s nimi

- iv. popis kontrolovaných proměnných a způsobu jejich měření

Prezentace obsahuje:

- i. popis výzkumného postupu
- ii. klasifikace závislé a nezávislé proměnné
- iii. přehled intervenujících proměnných a způsob, jak se s nimi vypořádáme

Část 3: Zkoumaný soubor

Dokument obsahuje:

- i. popis navrhovaného zkoumaného souboru a kvalifikovaný odhad jeho velikosti
- ii. popis metody výběru vzorku: správné pojmenování metody, zdůvodnění její volby, posouzení výhod a nevýhod ve srovnání s jinými postupy
- iii. zamyšlení se nad externí validitou: skupiny lidí, pro které mohou výsledky platit včetně možných omezení platnosti, zdůvodnění tohoto názoru

Prezentace obsahuje:

- i. zkoumaný soubor: popis, zdůvodnění odhadu jeho velikosti
- ii. metoda výběru vzorku: popis, pojmenování, zdůvodnění volby, výhody / nevýhody
- iii. externí validita: pro koho mohou výsledky platit a proč

Část 4: Výsledky, silné stránky a limity výzkumu

Dokument obsahuje:

- i. zdůvodnění volby statistických analýz (jsou-li stejné jako u replikované studie, je třeba také uvést, proč je taková analýza vhodná)
- ii. předběžné výsledky statistických analýz (analýzy nemusí být provedeny se všemi zkoumanými osobami)
- iii. předběžná interpretace výsledků (co nám vyšlo, co to znamená, proč to tak vyšlo)
- iv. přehled silných stránek a omezení výzkumu z hlediska použitého designu, zkoumaného souboru a metod statistické analýzy

Prezentace obsahuje:

- i. aktualizovaná verze testovaných hypotéz
- ii. použité statistické analýzy a zdůvodnění jejich volby
- iii. předběžné výsledky a předběžné interpretace (tento bod je volitelný)
- iv. silné stránky výzkumu a jeho omezení

Část 5: Finální verze

- i. Text je psán ve struktuře IMRaD, jejichž podoba je dána Manuálem APA v 6. vydání (APA, 2010)². Veškeré obsahové i formální požadavky se řídí Manuálem APA v 6. vydání (APA, 2010).

² American Psychological Association. (2010). *Publication manual of the American Psychological Association (6th ed.)*. Washington, DC: Author.

- ii. Výzkumná zpráva by neměla přesáhnout cca 15 normostran, tj. 27 000 znaků včetně mezer (5 Úvod, 5 Metoda a Výsledky, 5 Diskuze) při zachování veškerých důležitých informací.
- iii. V úspěšných projektech dochází v rámci finalizace k přepsání většiny textu, který vznikl během semestru, zejména v úvodní části. Je třeba odstranit slepé uličky, doplnit argumenty a odkazy tak, aby celý text úsporně a uceleně vypovídal o řešené výzkumné otázce. Je třeba zkontrolovat, zda si jednotlivé části výzkumné zprávy odpovídají. Je nutné se vyhnout se tomu, aby byla výzkumná zpráva „deníkovým“ záznamem o vývoji myšlenek výzkumníků během semestru.
- iv. Ne všechny informace, které byly vyžadovány v rámci plnění průběžných úkolů, patří do finální verze textu (viz Manuál APA v 6. vydání). Takové informace mohou být uvedeny v přílohách.
- v. Plné znění použitých dotazníků či popis podnětových materiálů patří do příloh.
- vi. Bodové hodnocení částí projektu: Úvod 5 bodů, Metoda 15 bodů, Výsledky 5 bodů, Diskuze 10 bodů.

Termíny odevzdání: viz harmonogram výuky

Název souboru: název příslušné části projektu_jméno autorského týmu.docx

Místo odevzdání: studijní materiály předmětu PSY112, složka s názvem Výzkumný projekt, podsložka příslušné seminární skupiny

5.2.3 Písemné testy

- a. V průběhu semestru se konají dva písemné testy administrované na přednáškách v termínech uvedených v harmonogramu výuky. Student musí absolvovat všechny testy. Nesplnění tohoto požadavku znamená nesplnění požadavků pro úspěšné ukončení předmětu. V takovém případě je studentovi předmět ukončen hodnocením „-“.
- b. Každý test tvoří 6 – 9 otázek z povinné literatury uvedené u témat v části 7. Problémové okruhy. Otázky jsou znalostní s možností volby (a – e) s jednou správnou odpovědí. Každá otázka je hodnocena jedním bodem. Celkem lze za písemné testy získat 15 bodů.
- c. Testy ověřují znalosti vymezené obsahem povinné literatury a přednášek v rámci témat uvedených v sylabu.
Test 1: Jak se dělá psychologický výzkum?, Jak zajistit, abychom dostali spolehlivé a důvěryhodné odpovědi?
Test 2: Jak získat informace, po kterých toužíme? Jak se podělit o své výsledky?
- d. **Náhradní termín:** Ve zkuškovém období je vyhlášen jeden termín, ve kterém si může každý student nahradit nebo opravit jeden z písemných testů. Nahradit nebo opravit lze pouze jeden test, a to i v případě, že student nepsal více průběžných testů. Student se přihlásí k vybranému testu v ISu. Pokud student test opravuje, do celkového hodnocení předmětu se mu počítají body z opravného testu (i kdyby získal méně bodů než za test psaný v řádném termínu).

5.3 ZKOUŠKA

- a. Ke zkoušce se může přihlásit student, který splnil všechny požadavky pro ukončení předmětu.
- b. Zkouší se a) v rozsahu témat, která jsou vymezena v tomto sylabu, b) znalosti a jejich aplikace na konkrétní výzkumný problém.

- c. Zkouška má písemnou podobu, tvoří ji celkem 10 – 15 otázek. Otázky v testu jsou otevřené s prostorem pro volné výpovědi i uzavřené s možností volby.
- d. Písemný test je hodnocen 0 – 20 body. Minimální počet bodů, který znamená úspěšné složení zkoušky je 10 bodů. Nižší počet bodů znamená neúspěšný pokus o složení zkoušky. V takovém případě student postupuje podle platného Studijního řádu MU.

5.4 CELKOVÉ HODNOCENÍ PŘEDMĚTU

- a. Celkové hodnocení studenta v předmětu je dáno výsledky získanými v písemných úkolech a v testech.
- b. K úspěšnému ukončení předmětu musí student získat nejméně 50 % bodů.
- c. Bodové hodnocení je převedeno na známky podle následujícího klíče A (70 – 63), B (62 – 56), C (55 – 49), D (48 – 42), E (41 – 35), F (34 – méně).

6. Studijní materiály

6.1 LITERATURA

Při studiu metodologie psychologického výzkumu je třeba kombinovat různé zdroje. Vybrali jsme jednu učebnici, kterou považujeme za základní zdroj poznatků, a která z větší části pokrývá uvedené tematické okruhy. U některých témat je povinná literatura doplněna dalšími zdroji. Prostudování povinných zdrojů považujeme za nutné minimum. K doplnění informací slouží další doporučená literatura uvedená u každého tematického okruhu.

Povinná literatura

Goodwin, C. J. (2008). *Research in Psychology: Methods and Design*. 5. ed. NJ: Wiley & Sons Inc.

Doporučená literatura

Anzenbacher, A. (1990). *Úvod do filozofie*. Praha, SPN.

Bell, P. B., Staines, P. J., & Michell, J. (2001). *Evaluating, doing and writing research in psychology. A step-by-step guide for students*. Thousand Oaks: Sage.

Bem, D. J. (1995). Writing a Review Article for Psychological Bulletin. *Psychological Bulletin*, 118, 172 – 177.

Bradburn, N., Sudman, S., & Wansink, B. (2004). *Asking questions. The definitive guide to questionnaire design – for market research, political polls and social and health questionnaires*. San Francisco: Jossey-Bass.

Coolican H. (1994). *Research methods and statistics in psychology*. London, Hodder & Stoughton (i v pozdějších vydáních).

Disman, M. (2011). *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. (4., nezměň. vyd., 372 s.) Praha: Karolinum.

Delanty, G., & Strydom, P. (2003). *Philosophies of Social Science. The Classic and Contemporary Readings*. Maidenhead: Open University Press.

Dunbar, G. (2005). *Evaluating research methods in psychology. A case study approach*. Malden: Blackwell.

Jones, M. (2014). *Researching organizations: the practice of organizational fieldwork*. (1st pub., xiii, 221 s.) Los Angeles: Sage.

Okasha, S. (2002). *Philosophy of science: a very short introduction*. Oxford: Oxford University Press.

Robson, C. (1993). *Real world research. A resource for social scientists and practitioner – researchers*. Oxford, Blackwell Publishers Ltd.

Shadish, W., Campbell, D., & Cook, T. (c2002). *Experimental and quasi-experimental designs for generalized causal inference*. (xxi, 623 p.) Boston, MA: Houghton Mifflin Company.

Shaughnessy, J., Zechmeister, E., & Zechmeister, J. (2012). *Research methods in psychology*. (9th ed.) Boston: McGraw-Hill.

Sommer. B., & Sommer, R. (1997). *A practical guide to behavioral research. Tools and techniques*. 4th Ed. Oxford: Oxford University Press.

Tourangeau, R., Rips, L. J., & Rasinski (2000). *The psychology of survey response*. Cambridge: Cambridge University Press.

Urbánek, T. (2002). *Základy psychometriky*. Brno: PsÚ AV ČR, PsÚ FF MU.

Webb, E. J., Campbell, D. T., Schwartz, R. D., & Sechrest, L. (1966). *Unobtrusive measures. Nonreactive research in the social sciences*. Chicago: Rand McNally.

6.2 INTERNETOVÉ ZDROJE

Studentský průvodce k učebnici Goodwin, C. J. (2007). Research in Psychology: Methods and Design. 6. ed.: <http://bcs.wiley.com/he-bcs/Books?action=index&itemId=047052278X&bcsId=5169>

6.3 STUDIJNÍ MATERIÁLY V INFORMAČNÍM SYSTÉMU MU

V Informačním systému MU části Studijní materiály k předmětu PSY112 najdou studenti podklady k tématům uvedených v sylabu, podklady k přednáškám a další pokyny nezbytné k plnění písemných úkolů.

7. Problémové okruhy

Uvedené okruhy jsou součástí přednášek předmětu PSY112. Jedná o rozsáhlá témata, proto na přednáškách nezazní některé pojmy a přístupy uvedené v sylabu. V takovém případě spoléháme na samostudium a aktivitu studentů, kteří mohou využít zdroje uvedené v seznamu literatury ke každému tématu i zdroje získané vlastním snažením.

7.1 JAK SE DĚLÁ PSYCHOLOGICKÝ VÝZKUM?

Co všechno do výzkumu patří? Důvody či účely výzkumu: deskripce, predikce, vysvětlení, změna. Jak zahájit výzkum: výzkumný cíl (nápad), výzkumná otázka, hypotéza. Typy výzkumných otázek, základní znaky dobrých výzkumných otázek. Jak vypadá hypotéza, formulace dobré hypotézy, základní pravidla formulování hypotézy, špatné hypotézy. Na co bychom při výzkumu neměli zapomenout: nomoteticky vs. idiograficky zaměřené otázky, kvalitativnost vs. kvantitativnost, typy proměnných (nominální, ordinální, intervalová, poměrová), validita výzkumného projektu. Etika psychologického výzkumu.

Autor	strany	počet stran
Povinná literatura		
Goodwin, C. J. (2008)	str. 1 – 116	116
Doporučená literatura		
Smith, R. A., Davis, S. F. (2006)	str. 23 – 56	34
Bell, P. B., Staines, P. J., Michell, J. (2001)	str. 101 – 128	28

Otázky k rekapitulaci

Jak funguje induktivně-deduktivní metoda jako základní nástroj vědy? Na jaké základní oblasti se musíme zaměřit, abychom zajistili co nejlepší shodu dat s jevy? Vysvětlíte pojem validita? Jaké typy validity nás zajímají především? Jaký význam má pečování o validitu výzkumného projektu? Jaké znáte typy definic pojmů? Co je operacionalizační definice? Jaké kroky patří do tvorby výzkumného projektu? Jaké etické zásady platí pro výzkum s lidskými zkoumanými osobami? Jaké etické zásady platí pro publikování odborných textů? Pojmenujte hlavní cíle vědeckého snažení a rozdíly mezi nimi vysvětlíte na příkladech. Jaké jsou odlišnosti nomotetického a ideografického přístupu? Popište odlišnosti mezi výzkumnou otázkou a hypotézou. Jaké jsou základní pravidla pro formulování hypotézy? Jaké jsou znaky hypotézy, která není ověřitelná (testovatelná)?

7.2 JAK ZAJISTIT, ABYCHOM DOSTALI SPOLEHLIVÉ A DŮVĚRYHODNÉ ODPOVĚDI?

Experimentální výzkumný plán

Základní zásady experimentu: vyrovnané skupiny, kontrola vnějších proměnných, manipulace s nezávislou proměnnou. Interní validita experimentu (a jakéhokoliv výzkumného projektu): vnější proměnné ohrožující interní validitu, ohrožení interní validity způsobené osobou výzkumníka, ohrožení interní validity způsobené zkoumanými osobami. Externí validita experimentu (a jakéhokoliv výzkumného projektu): vnější proměnné ohrožující externí validitu. Metody kontroly působení vnějších proměnných: znáhodnění, vyrovnání, eliminace, zkonstatnění, vyvažování, transformace vnější proměnné na nezávislou proměnnou Typy experimentálních výzkumných plánů – mezisubjektové plány, vnitrosubjektové plány.

Kvaziexperimentální výzkumný plán

Odlišnosti od experimentu. Typy kvaziexperimentálních výzkumných plánů.

Neexperimentální výzkumné plány

Deskriptivní výzkum, korelační výzkum, vývojové přehledy – longitudinální a průřezové projekty, výzkum N = 1, případové studie.

Autor	strany	počet stran
Povinná literatura		
Goodwin, C. J. (2008)	str. 161 – 194, 195 – 231, 307 – 341, 343 – 383, 385 – 422	184

Otázky k rekapitulaci

Jaké jsou základní znaky experimentu? Umíte je demonstrovat na praktickém příkladu experimentu? Co znamená manipulace s nezávislou proměnnou? Jaké vnější proměnné mohou ohrožovat interní a externí validitu experimentu (a jakéhokoliv výzkumného projektu)? Jaké jsou metody kontroly vnějších proměnných?

Jaké typy experimentálních plánů znáte? Popište jejich výhody a nevýhody. Co je to kvaziexperiment? Jak se odlišuje od pravého experimentu? Kdy má smysl jeho využití? Popište typy kvaziexperimentálních výzkumných plánů a nastiňte jejich výhody a nevýhody. Jaké výzkumné plány mimo experimentálních znáte?

7.3 JAK ZÍSKAT INFORMACE, PO KTERÝCH TOUŽÍME?

Měření a metody získávání dat v psychologickém výzkumu. Základy psychometrie. Reliabilita metod (stabilita, vnitřní konzistence) a validita metod (obsahová, kritériální, konstruktová). Pozorování (zúčastněné / strukturované, časové vzorky / vzorky událostí), pozorovací schéma, observační zkrácení a chyby, reliabilita a validita, experimentální pozorování, neinvazivní metody (dokumenty, produkty, stopy), psychologické testy a škály. Dotazování – rozhovor a dotazník. Strukturování rozhovorového plánu, vedení rozhovoru, formulace a formy otázek, zdroje zkrácení v odpovědích, kognitivní teorie odpovídání na otázky, rozdíly mezi rozhovorem a dotazníkem. Obsahová analýza nestruturovaných dat, kategorizace (kódování). Metody měření postojů, hodnot – sémantický diferencál, test repertoárových mřížek, asociační experiment, Q-sort.

Autor	strany	počet stran
Povinná literatura		
Disman, M. (1993)	str. 123 – 138, 140 – 177	54
Goodwin, C. J. (2008)	str. 117 – 160; 423 – 458	80
Urbánek, T. (2002)	str. 3 – 63	61
Doporučená literatura		
Tourangeau, R., Rips, L. J., Rasinski (2000): teorie odpovídání	str. 1 – 61	62
Sommer, B., Sommer, R. (1997): kombinování metod, mapy a stopy	str. 6 – 11, 60 – 78	25
Webb, E. J. et al (1966): neinvazivní metody (původní pojednání)	str. 35 – 111	76
Coolican, H. (1994): pozorování, dotazování prostě	str. 93 – 158	66
Robson, C. (1993): pozorování, dotazování prakticky	str. 187 – 302	116

Otázky k rekapitulaci

Co máme na mysli pojmem měření a jeho přesnost? Co je reliabilita? Jaké druhy reliability nás zajímají? Co je validita? Jaké druhy validity nás zajímají? Jaké jsou typy pozorování jako metody sběru dat? Jaké jsou jejich výhody a nevýhody? Jaké jsou typy rozhovoru jako metody sběru dat? Jaké jsou jejich výhody a nevýhody? Jaké jsou typy dotazníkových metod? Jaké vlastnosti očekáváme od dotazníkové metody? Jaké jsou podmínky jejího

použití? Jaké jsou typy otázek? Jaké vlastnosti má dobrá otázka dotazníku/rozhovoru? Co jsou to neinvazivní metody sběru dat? Jaké jsou jejich výhody a možná omezení?

7.4 JAK VYBRAT LIDI (A CHOVÁNÍ) DO VÝZKUMU?

Základní soubor, reprezentativní a nereprezentativní výběr. Náhodný, nenáhodný výběr. Metody náhodného výběru: jednoduchý náhodný výběr bez navracení prvků, systematický náhodný výběr, stratifikovaný náhodný výběr. Metody nenáhodného výběru: příležitostný výběr, kvótní výběr, lavinový (snowball) výběr. Pořizování vzorků chování – behaviour sampling, situation sampling.

Autor	strany	počet stran
Povinná literatura		
Disman, M (1993)	str. 91 – 116	26
Goodwin, C. J. (2008)	str. 435 – 442	8
Shaughnessy, J. J., Zechmeister, E. B. (2012)	str. 93 – 96, 140 – 148	13

Otázky k rekapitulaci

Co bychom měli vědět o základním souboru, chceme-li pořídit reprezentativní vzorek? Jaké znáte typy náhodných a nenáhodných výběrů? Co to je pořizování vzorků jevů? S jakou metodou sběru dat je spojen? Uveďte příklady pro využití tzv. časových vzorků a vzorků událostí. Jaký smysl má pořizování vzorků situací?

7.5 JAK SE PODĚLIT O SVÉ VÝSLEDKY?

Principy vědecké komunikace – přímost, jednoznačnost, odpovědnost, stručnost. „Žánry“ vědecké komunikace – empirická vs. teoretická studie, přehledová studie / metaanalýza, časopisecký článek, konferenční příspěvek, poster, monografie, příspěvek do sborníku, žádost o grant. Základy vědecké stylistiky, argumentační poklesky (přemlouvání vs. ukazování, argumentace autoritou, ad hominem, dělání slaměného panáka, odvolávání se na fakt, zavádějící dichotomie, zneužívání relativnosti pojmů, chybějící články v argumentu, nepřiznaně morálně – hodnotové argumenty, logické omyly). Struktura empirické časopisecké studie a její rozšíření na diplomovou práci. Zásady citování pramenů. Kritéria hodnocení kvality vědecké stati.

Autor	strany	počet stran
Povinná literatura		
Goodwin, C. J. (2008)	str. 469 – 500	32
Doporučená literatura		
Coolican, H. (1994): analyzovaná fiktivní výzkumná zpráva	str. 413 – 433	21
Bem. D. J. (1995): jak psát přehledovou studii		6
Bell et al. (2001): časté argumentační omyly v psychologických textech.	str. 165 – 191	27

Otázky k rekapitulaci

Jaké jsou principy vědecké komunikace? Dovedete citovat základní typy literatury? Jaké jsou základní typy citovaného obsahu? Jak vypadá struktura empirické časopisecké studie? Pojmenujte zásady psaní přehledové studie? Podle čeho posuzujeme důvěryhodnost závěrů empirické studie?

7.6 REFLEXE „VĚDECKÉHO“ POZNÁVÁNÍ

Úvod do filozofie vědy: epistemologické otázky (pravda, realita, poznatelnost, zákonitost, vysvětlení a porozumění a metodologické možnosti (kazuistiky, idiografie, fenomenologie a hermeneutika, obrat k jazyku, smyslu a kontextu), validita jako komplexně pojatá pravdivost. Úvod do sociologie vědy: věda jako instituce a moc, kritická a angažovaná věda. Úvod do psychologie vědy: kdo je vědcem a jaké to je být vědcem? Etické reflexe.

Autor	strany	počet stran
Povinná literatura		
Anzenbacher, A. (1990), (ve 2. vydání z r. 2004, kapitoly 3, 4 a 5)	str. 48 – 74, 121 – 186	92
Ferjenčík, J. (2000)	str. 13 – 48	36
Goodwin, C. J. (2008)	str. 1 – 116	116
Trochim, W. M. K., Donnelly, J. P. (2007)	str. 18 – 20	3

Otázky k rekapitulaci

Co všechno můžeme pokládat za poznání? Jak uvažujeme o pravdivosti poznatků? Odkud se berou pojmy a teorie? Jakou roli hraje věda výzkum ve společnosti? Jaký je vztah mezi ontologií, epistemologií, metodologií a výzkumem? Jaký je vztah mezi kognitivní psychologií a epistemologií?

Příloha 1. Upozornění k podvodnému plnění studijních povinností

Výuka na FSS MU předpokládá, že studenti znají studijní předpisy, a že se nedopouštějí podvodného plnění studijních povinností, zejména opisování u zkoušek a plagiátorství, tedy vydávání cizích myšlenek za vlastní a přebírání myšlenek jiných autorů bez uvedení autorství.

Plagiátorství patří k nejzávažnějším etickým proviněním v akademickém prostředí, popírá poslání univerzity i smysl studia. Z právního hlediska je plagiátorství krádeží cizího duševního vlastnictví.

Podvodné plnění studijních povinností není za žádných okolností na FSS tolerováno. Každý případ podvodného chování je trestán nejpřísnější sankcí, a to nepodmínečným vyloučením ze studia. Studentům doporučujeme co nejdůkladněji se seznámit s problémem plagiátorství a se způsoby, jak se mu vyhnout.